

Liberalisme en imperialisme

De grootste koningin van het moderne Engeland, Victoria, werd na de vroegtijdige dood van haar vader opgevoed door haar oom, de Duitse prins Leopold van Saksen-Coburg. Hij bleef haar raadsman, ook nadat hij koning der Belgen werd. Op Leopolds aandringen huwde Victoria in 1840, drie jaar nadat ze haar oom Willem IV was opgevolgd, diens neef Albert van Saksen-Coburg. Zeer jong en onervaren volgde Victoria aanvankelijk met een blind vertrouwen haar eerste minister lord Melbourne. Deze behandelde de jonge vorstin met een mengsel van respect en innige genegenheid en wijdde haar in de staatszaken in. Victoria hield van hem als van een vader. Voor haar volk was Victoria een ware revelatie. Sinds meer dan een eeuw immers waren de vorsten oude, nukkige en gehate mannen geweest. In deze jonge, lachende, zich vermakende koningin begroette Engeland als het ware een droomfee uit de sprookjes. Na lord Melbourne vond de vorstin in haar prins-gemaal de sterke persoonlijkheid die in haar leven een beslissende rol zou spelen. Van Albert leerde zij het kalme, studerende leven. Het Engelse hof was nooit erg mondain

geweest, maar nu werd het nog meer familiaal ingericht. De koningin bewoog zich in een zeer eng kringetje, zodat het hof bijna geen invloed uitoefende op het intellectuele leven. Godsdienstig en sentimenteel zorgde Albert wel voor een nieuwe traditie in het Engelse leven. Hij voerde de kerstboom in, een heidens gebruik dat echter sedert lang in Duitsland was gekerstend. Terwijl de eerste kerstkaarten verschenen, diepte ook Dickens de sentimentele betekenis van het kerstfeest verder uit. Vervolgens hervormde Albert de administratie van Buckingham Palace en richtte in 1851 de Wereldtentoonstelling in, wat hem een reuzensucces bezorgde.

Ten tijde van Victoria maakte Engeland een ware bloeiperiode mee. Dit was echter veel meer te danken aan haar eerste ministers dan wel aan de koningin zelf. Engeland was immers een grondwettelijke monarchie waarin de vorstin haar ministers enkel kon raadgeven, verwittigen of aanmoedigen. Bij de verkiezingen van 1841 was de zwakke Whig-regering van lord Melbourne in de minderheid en nam Robert Peel als eerste minister het beleid in handen. De nationale financies bevonden zich reeds jaren in een erbarmelijke toestand en ook op sociaal gebied stond Engeland voor grote problemen: werkloosheid, hongersnood en een sterke achteruitgang van de handel. Peel kon de staatsfinancies saneren door belastingen te heffen op alle inkomsten boven 150 pond per jaar. Om de handel weer op gang te krijgen, verminderde hij de invoerrechten, vooral van grondstoffen en voedingsmiddelen. Aldus legde hij de basis voor een liberale vrijhandelspolitiek. Tot dan toe ondervond Peel weinig

Disraeli

tegenstand; de moeilijkheden begonnen toen hij zijn aandacht ging vestigen op de graanwetten. Hij verminderde de invoerrechten op buitenlands graan, maar toen hij later de invoerrechten helemaal wilde afschaffen, kwamen niet alleen zijn tegenstanders, maar ook het grootste deel van zijn eigen partij tegen hem op. Bij de verkiezingen van 1847 werd Peel gedwongen af te treden. De splitsing in Peels partij was het begin van de latere opkomende partijen, nl. de liberale partij van Gladstone en de conservatieve van Disraeli. Ondanks de antipathie die de koningin tegen hem koesterde en de dikwijls vijandige openbare opinie, vocht Gladstone met al zijn kracht voor de democratische evolutie van Groot-Brittannië. Hij voerde verscheidene hervormingen door, o.a. in Ierland. Het katholieke Ierland kende toen een beroerde tijd; hieraan wilde Gladstone verhelpen door de anglicaanse kerk niet meer te beschouwen als de officiële Ierse kerk en een gedeelte van haar bezittingen over te dragen aan de Ierse katholieke kerk. De katholieke Ierse boeren trachtte hij gunstig te stemmen door ze dezelfde voordelen te verlenen als de protestanten van de provincie Ulster, nl. dat ze niet meer van hun grond konden worden

Tijdens de 19e eeuw beleefde Engeland onder koningin Victoria een hoge bloei. Dank zij haar bekwame eerste ministers werden de grondvesten gelegd voor een democratisch Groot-Brittannië en kwamen handel en nijverheid tot grote ontwikkeling. In het buitenland werd de macht van Engeland aanzienlijk versterkt door de imperialistische politiek van Disraeli.

verdreven zonder betaling van een schadevergoeding. Ook een hervorming in het onderwijs had Engeland aan Gladstone te danken: het onderwijs werd gratis en voor elk kind verplichtend gemaakt. Eveneens schakelde hij misbruiken in het leger uit door te verhinderen dat militaire graden werden aangekocht. Ten slotte is er dan nog zijn kieshervorming: hij voerde nl. de geheime stemming in. Op buitenlands gebied volgde Gladstone een neutrale en vredelievende politiek. Dit te weinig energiek optreden in het buitenland, samen met een onderwijskwestie in Ierland, bracht het ministerie Gladstone in 1874 de nederlaag ten voordele van de conservatieve partij van Disraeli. Deze leider stamde uit een joods geslacht dat in de 18e eeuw uit Italië naar Engeland was gekomen. Toen

ontmoeting tussen koningin Victoria en koning Louis-Philippe

Disraeli in 1874 eerste minister werd, interesseerden hem vooral de buitenlandse problemen. Zijn beleid luidde de nieuwe imperialistische politiek van Engeland in. Zo poogde hij in Indië (1875) paal en perk te stellen aan de expansiepolitiek van Rusland in Azië. In Noordoost-Afrika verzekerde hij de Britse invloed door de aandelen in het Suezkanaal over te kopen van de Egyptische Kedive Ismaël, die toen in geldnood verkeerde. Toen aan koningin Victoria ten slotte ook nog de titel van keizerin van Indië werd verleend, was zij zo trots dat zij Disraeli verhief tot viscount (burggraaf) Hughenden en graaf Beaconsfield.

De dood van prins Albert in 1861 bezorgde de koningin zo'n schok dat ze zich, tot in haar jubileumjaar 1887, uit het politieke leven terugtrok. Wanneer in 1901 het Victoriaanse tijdperk een einde nam door het overlijden van deze Gracious Queen, was Groot-

Britannië het eerste land ter wereld geworden. Onder haar regering had Engeland een fantastische evolutie doorgemaakt: uitbreiding van het kapitalisme, concentratie van de nijverheid, opbloei van de steden, achteruitgang van de landbouw ten voordele van de veeteelt, de inrichting van een dicht spoorwegnet en de stichting van de grote scheepvaartmaatschappijen. Andere wezenlijke waren de telegraaf, de postzegel, de eerste onderzeese kabel en de telefoon. De afschaffing van de Navigatie-acte in 1849 leidde de periode van de vrijhandel en de handelsverdragen in. In de tweede helft van de negentiende eeuw werd de buitenlandse handel trouwens vervijfvoudigd. Anderzijds verhoogde de steenkooluitbating van 30 tot 220 miljoen ton. Ten slotte nam ook de techniek, vooral op het terrein der metaalbewerking, met ingenieurs als Bessemer en Thomas, een hoge vlucht.

